

נר לשולחן שבת

פרשת יתרו

גליון 731 תשפ"א

לע"נ ר' שמעון
ב"ר אליהו פלס ז"ל
נלב"ע כ"א שבט תשס"ה

"צפרה אשת משה אחר שלוחיה - פירוש היא כאשתו, אע"פ ששלחה, שמלך אין נושאים גרושתו".

(י"ח ב' בעל הטורים)

בא וראה כמה קשים גירושין - דוד המלך התירו לו להתייחד עם אבישג, ולא התירו לו לגרש את אחת מנשותיו. (סנהדרין כב.) תמה החיד"א, מי אומר שבכל אדם קשים גירושין, אולי רק במלך, שגרושתו תשאר צרורה כל הימים... (שו"ת "חיים שאל" ח"א פ"ט)

**היתכן?! גט שחסרים בו "שרי מאות" ובכל זאת כשר...
חידושו החריף של רבי יחזקאל אברמסקי**

מעשה בגט שנמצא בין גיטין שהשאיר אחריו הרב המנוח הורוביץ. בגט היה רשום "שנת חמשת אלפים ושבע ושלוש"... ולא היו רשומים בו המאות.

פסק הגאון רבי יחזקאל אברמסקי: חסרון התיבה "מאות" בנידון זה אינו פוסל את הגט.

אמנם בשו"ע פסק (אהע"ז קכ"ז י"ג) שאם דיילג הסופר את הפרט האמצעי, כגון שכתב חמשת אלפים וי"ז, ודיילג שלש מאות, הגט פסול, ואם נישאת לא תצא.

אבל כאן הדבר שונה, כיון שכתבו חמשת אלפים ושבע ושלוש, הלא כל קורא נבון יעמוד בדיוק על הזמן, ויבין כי "ושבע" הוא המספר של הפרט האמצעי, המאות. ושלוש הכוונה לשנים האחדות, ואינו דומה לדברי השו"ע ששם חיסר גם את המספר של הפרט האמצעי.

(צ"ה"ר ח"ו ועיין "גט פשוט" קנ"ד ל"ו)

הרב שהסתבך עם המאדע...

הגאון ר' משה ואהל, רבה של מאדע-מאד היה הראשון שסידר גט בעירו. והנה קם רב אחר בגליל ההוא ועורר על הגט משני טעמים. א. שכתב שם העיר 'מאד', אך העיר נקראת בפי כל 'מאדע'. ב. סמוך לעיר הזו מרחק כמה פרסאות יש עוד עיר בשם הזה, גם היא נקראת מאדע... ואין בעיר שם נהר לסימן.

"נודע ביהודה" האריך בתשובתו וכתב: ודאי עשה המסדר שלא כהוגן למהר ולעשות מעשה בלי שאלת גדולי הדור שם בהונגריה, אמנם, על הגט שכבר ניתן אין לפוסלו. (תנינא אהע"ז ק"ט)

הגאון רבי אליהו קלצקין כבר בן י"ג שנה היה חריף ובקיא, הגביר רבי נחמן משקלוב לקחו לבתו לאישה. בהיותו צעיר בשנים, בן עשרים שנה כתב עליו המלבי"ם "איש פלאי!"

עם התרחבות עסקיו עקר רבי נחמן לעיר הבירה פטרבורג, שם נסחפו אחר אורח החיים של עשירי ואצילי העיר. רבי אליהו קלצקין נאלץ לתת גט לאשתו, בן ושתי בנות ועקר לאיישיושוק, לקיבוץ הפרושים. שם נשא לאישה את בתו של הגאון רבי ברוך מרדכי ליבשיץ, אב"ד שדליץ.

(רבי אליהו קלצקין כיהן כחמישים שנה ברבנות ערים. בלובלין כיהן ט"ו שנה, תר"ע-תרפ"ה)

כאשר הגאון רבי איסר זלמן מלצר נאלץ לסדר גט בסלוצק הוא היה חולה כתוצאה מכך, חודש לפני וחודש אחרי. בנו, הגאון רפאל צבי סיפר שזכור לו כי רבינו היה חולה ממש באותם ימים וביום הגט עצמו היה צם, הואיל והיה שבור מצער ועוגמת נפש על הרס משפחה בישראל, וכן מפחד וחשש לכשרותו של הגט, שמא חלילה לא נערך כראוי.

(בדריך עץ החיים" ח"א)

"וישב משה לשפט את העם ויעמד העם על משה מן הבקר עד הערב - לא טוב הדבר אשר אתה עושה - נבול תבול..."

זמן מה לאחר שהגאון רבי איסר זלמן מלצר החל לכהן כרבה של העיר סלוצק, ראה שענייני הרבנות מעסיקים אותו ביותר וגוזלים הרבה מזמנו. אחד הדברים שהטרידוהו, היה שבכל שבוע, אור לימי חמישי ושישי נאלץ לשבת שעות ארוכות, לעיתים עד חצות ליל וסכין בידו לבדוק שאלות בעופות ובאווזים, עד שחש כאבים עזים בגבו ועייפות תמידית.

משראה שכך, וכמעט שלא נותר לו זמן ללמוד, עלה בדעתו כי מוטב שיכהן כרב בעיירה קטנה, שבה הטרדות אינן כה גדולות. אך - הואיל ולא רצה להחליט בענין זה על דעת עצמו, נסע לבריסק, אל רבו הגדול, רבי חיים סולובייצ'ק, להתיעץ איתו. בשיחתו זו עם רבי חיים העלה רבינו גם את האפשרות להתפטר כליל מן הרבנות, וציין שמונה נימוקים וסברות לכך.

שמע רבי חיים את דבריו ואמר: "אכן סברותיך צודקות וכפי שצינת כל סברה הינה חזקה לעצמה ובוודאי בצירוף כולן יחדיו ההנחה שעליך להתפטר נראית נכונה ומוצקה. אולם ישנה סברה אחת ששוקלת כנגד כל הנימוקים אשר מנית, והסברה הזאת היא: 'לא עבדין הכי!' מעולם לא שמענו שרב יעזוב את רבנותו וישאר רק ראש ישיבה".

שוב חזר רבי חיים ואמר בתקיפות: "לא עבדין הכי! ובאשר לדבריך שאין לך זמן ללמוד - יש לחפש זמן ללמוד".

(בדריך עץ החיים" ח"א ועיין שביאור פסק זה של רבי חיים מבריסק על ידי רבי איסר זלמן.)

בימי מלחמת העולם הראשונה היה מצבו החומרי של רבי איסר זלמן מלצר קשה מאד. מאידך, הבעיות של בני העיר התרבו, עול החזקת הישיבה וגיוס בני הישיבה, ומצבם של המגורשים והגולים לסלוצק. כל המשא היה על כתפיו של רבינו, שמתמיד היה חולה וחלש בגופו.

דיני התורה בקרב בני העיר התרבו אף הם ונמשכו לעיתים עד לאחר חצות לילה... המצב היה כה קשה, שרוב בעלי הדין לא השאירו כנהוג פרוטה לאחר שנפסק הדין. למרות זאת אין לתאר את סבלנותו הרבה בעת דיני התורה וגביית העדות. מתח הימים הקשים הללו כלל לא הורגש עליו ולא ניכר בו. אותו סבר פנים יפות, אותה ידידות, עדינות וסיוע לכל. (שם)

פנקס קהילת פוזנא

"הישיש הזקן שקנה חכמה, האלוף מוהר"ר פילטא דיין ישמרוהו ה' סילק עצמו ופסק לישב על מדין וכסא המשפט, אשר לא יוכל לצאת ולבוא כמאז מרוב זקנתו. ובכן מאד מאד אנחנו מפילים תחינותינו בעדו בפני האלופים, קהל ועדה שישמו עיניהם עליו עין חמלה והשגחה פרטית כדי שיתפרנס דרך כבוד".

(סעיף תרט"ז)

"ויקח יתרו חתן משה את צפרה אשת משה אחר שלוחיה". (י"ח ב') רבי יהושע אומר: שנפטרה ממנו בגט. רבי אלעזר המודעי אומר: שנפטרה ממנו בדיבור.

(מכילתא יתרו)

חידה: מיהי האישה המקבלת גט ומתגרשת בו כדת וכדין, ובכל זאת אסור לה להנשא? תשובה: גרושתו של מלך, שאסורה להנשא.

אפילו שנכתב בגט שלה "הרי את מותרת לכל אדם", מצד האישות אין שיו, כגרושה האסורה לכהן ובכל זאת רשום בגט 'הרי את מותרת לכל אדם'.

היה זה בחורף תשע"ב. באחת הערים שלא יכלו לגמור בניית המקווה כמה שנים מחסרון כסף, בא אחד והבטיח לתת את ההוצאות לזכות קרובו שהיה חשוך בנים כמעט עשר שנים. בסיום השיפוצים בא עם קרובו ומילאו את המים באוצרות, ובירכו מרן הרב שטיינמן בחום שיזכה במהרה לשמחה.

לא עברו עשרה חדשים וזכינו לבשר לרבינו שנולדה לו בת למזל טוב.

שאלו את רבי אהרן לייב, האם אפשר לומר שזה בזכות המצוה, או שאין אנו יודעים מה נעשה בשמים. ענה רבינו: "פשוט שזה בזכות המצוה! רק מי שירצה להכחיש, תמיד יכול לומר שזה לא נוגע..."

והביא רבי אהרן לייב דוגמא ממה שמוזבא (ב"מ פ"ד:) על רבי אלעזר בנו של רבי שמעון, שטיהר שישים מיני דמים, ואמר אם כמותי הוא יהיו כולם זכרים, וכך היה. (הגרמ"י שניידר - "פרי חיים")

"זאת שני בניה אשר שם האחד גרשום". (י"חג)

מוזבא במדרש שיתרו התנה עם משה שהבן הנולד לו תחילה יהיה לעבודה זרה. ותמוה, הלא יתרו כבר מקודם פירש מעבודה זרה, כפי שפירשו חז"ל על הפסוק "ויבואו הרועים ויגרשום", שנידו את יתרו על שפירש מעבודה זרה!?

יש לומר, שמעבודה זרה של עץ ואבן ומתכת שהיו עובדים לה הוא פרש, אבל משמות טומאה ותרפים המגידיים לאדם עתידות אותם לא עזב, ולקח את גרשום שיהיה עוזרו, נושא התרפים, להגיד לו עתידות וזה עד שבא למדבר ונתגיייר לגמרי.

סיפר הגאון רבי זלמן נחמיה גולדברג: הרב יצחק זילבר כולו פלא. כולו לשם שמים! פעמים רבות היה צריך לחפש נשים עגונות כדי למסור להן גט. לפעמים לא ידענו איך למצוא אותן. למשל - לא היתה כתובת, רק עיר מגורים...

הוא לקח על עצמו לסדר גיטין והוא עשה כל דבר אפשרי בזה. התעסק בכך מתוך אהבת ישראל ולמען הצלת כלל ישראל. לא רק בחסד עסק הרב יצחק - היה תלמיד חכם. ואמר חידושי תורה, לעשות הרשאה לגט זוהי חכמה גדולה... לא קיבל כלום ולא רק זה, אלא שילם מכספו גם לבעלים, גם לסופרים... הייתי מלא התפעלות, כמה בן אדם אחד יכול לעשות! ("אחד מל"ו")

הרב יצחק זילבר היה מומחה לחיפוש אנשים, יותר מהקג"ב... שלח שליחים, נסע בעצמו, כשיכול. אם היה בטוח שצריך לעשות משהו, שמדובר במצוה, דבר לא היה יכול לעצור בעדו! פעם הרב יצחק הסדיר גט לאישה מחולון. הוא שלח אנשים, אך הם לא מצאו אותה. היא עברה דירה ואיש לא ידע את הכתובת החדשה.

הרב זילבר היה עסוק מאד. אבל באחד מימי שישי הוא אמר לשליחים: "נוסעים". הם הגיעו לחולון, עלו לאוטובוס והרב זילבר הכריז: "סליחה, שקט, מישהו מכיר אישה פלונית? פעם היא גרה ברחוב זה וזה". כך קרא בעברית ורוסית. אף אחד לא ענה לו... במשך שלש שעות עלה לאוטובוסים ושאל עליה עד שנמצא מישהו שהכיר אותה. הם מסרו לה את הגט, הוא חזר הביתה סמוך לכניסת שבת!

(שם - סופיה קרוגליאק)

אפשר עוד ליישב, שיתרו לא השתמש בתרפים שהיו עשויים מראש אדם, שמקטירים להם והם עבודה זרה ממש. אלא שיש תרפים שעושים אותם עיתים בחכמת התכונה והם ממתכת ועשויים בחוכמה נפלאה ומגידיים עתידות בלי הקטרה.

בוודאי באלה היה יתרו משתמש, וכיון שלאנשי הדעת כל הדברים הללו זרים להם כי ראוי לבטוח בה', להיות 'תמים' דברים אלו בגדר 'עבודה שהיא זרה להם', ויתרו בהיותו עדיין בלתי שלם היה משתמש בדברים אלו, ולזה לקח את גרשום בנו של משה שיהיה לעזרתו.

(מדרש תלפיות" ענף יתרו)

על זה ניתן להמליץ: אל תקרי "ויגרשום" אלא "וי-גרשום". (ג"ר)

"ויבא יתרו חתן משה ובניו ואשתו אל משה". (י"חג)

קודם שבא משה אל יתרו לא היו לו בנים זכרים "ולכהן מדין שבע בנות", ולאחר שבא נתברך יתרו בבנים, כפי שארע עם לבן ויעקב, וזהו שכתוב "ויבא יתרו... ובניו". (מדרש תלפיות" ענף יתרו)

נר לשולחן שבת

אמר הגה"צ רבי שמואל אהרן לידר, כשמביטים בנרות שבת קודם קידוש מסוגל הדבר לפריה ורביה, לכוון שנה בגימטריא פרו ורבו שעולה ת"ק!

(טעמי אש" מנכדו הרה"ג א"ד שצ"ג יגל שליט"א)

הגאון רבי שלמה אייגר פנה בבקשת עזרה לישיבתו מאחד הגבירים בוורשה. הגביר שלא היו לו בנים אמר שאם הרב יבטיח שיהיה לו בן, יתן את כל הוצאות הישיבה לחורף. בצר לו הבטיח זאת, והגביר שילם הכל.

שלח רבי שלמה מכתב לאביו, הגאון רבי עקיבא אייגר, סיפר לו את המעשה, וביקש שיבוא לעזרתו, ויתפלל לה' שיקיים את ברכתו לגביר, וכתב את שם הגביר ושם אמו.

אחר זמן שלח רבי עקיבא אייגר לבנו: "התפללתי ולא נענית... אולי יש טעות בשם..." חקר רבי שלמה ואכן התברר שחלה טעות בשם. שלח את השם הנכון. והי לתקופת השנה ילדה אשת הגביר בן.

(גדולי הדורות")

נפק"מ לחיסון קורונה - מתורת מרן הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך: יש לדון - האם מי שמספר בשבחו של רופא גוי, עובר באיסור "לא תחנם".

בשו"ע נפסק שאסור לספר בשבחן של עובדי כוכבים (י"ד קנ"א י"ב). אמנם, על פי מה שכתב בש"ך נראה לחלק ולומר שאם זה לתועלת של היהודי מותר, וכן מותר משום דרכי שלום, וצריך לשקול כל מקרה לגופו.

ומה שכתב בשו"ת "ציץ אליעזר" (ט"ו מ"ז) שהאיסור הוא רק בגוי שעובד עבודה זרה, תמוה הוא, מה זה שונה מחניה בארץ שמחמירים ואוסרים גם בסתם נכרים. ("שולחן שלמה" ח"א עמ"ק ק"מ)